

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

INDEKS TRANSPARENTNOSTI LOKALNE SAMOUPRAVE LTI 2023

Beograd, oktobar 2023.

O istraživanju

- LTI je osmislila Transparentnost Srbija i prvi put ga primenila 2015. godine.
- Sprovedeno uz podršku USAID; napredak je meren u pet uzastopnih godina 2019 – 2023.
- LTI meri transparentnost na osnovu unapred postavljenih kriterijuma - informacije su sa sajtova, iz prostorija JLS, na osnovu zahteva za pristup informacijama, dobijene od drugih relevantnih tela (Poverenik, Agencija)
- Svi rezultati se verifikuju dvokružno.
- Ocene zasnovane na 95 indikatora, krajnja ocena (indeks) može biti od 0 do 100 poena. 81 indikator iz 8 oblasti: “Skupština i veće”, “Budžet”, “JLS i građani”, “Slobodan pristup informacijama”, “Javne nabavke”, “Informator o radu”, “Javna preduzeća i ustanove” i “Javne rasprave i konkursi”, 14 indikatora u kategoriji “Ostalo”. Indikatori su isti kao u LTI 2021 i LTI 2022.
- **LTI je presek stanja u trenutku prikupljanja podataka (ili verifikacije)**
- **Loši rezultati u nekim kategorijama ne moraju nužno značiti i da je korupcija raširena** u tim oblastima. Slično tome, **dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije**. Transparentnost je mehanizam za lakše otkrivanje ili sprečavanje korupcije.

LTI 2023 - ključni podaci

- **145 JLS je rangirano**, 25 gradskih opština ocenjeno, ali ne i rangirano
- Prosečan LTI rezultat **poboljšan**: **40** u 2015 i u 2019, **46** u 2020, **48** u 2021, **49** u 2022, i **52** u 2023 (od mogućih 100). Nivo transparentnosti je, ipak, i dalje **nizak**.
- 63 JLS ima učinak jednak ili viši od proseka.
- Više od polovine (**65%**) opština je **poboljšalo rezultat** ali je kod **30%** zabeležen pad.
- **30 od 145 LS** ima LTI iznad 60, 11 više od 70, četiri iznad 80, a jedna ima LTI iznad 90 (94)

ocena/godina	2015	2019	2020	2021	2022	2023
maksimalno	74	67	83	90	87	94
prosek	40	40	46	48	49	52
minimalno	11	12	18	21	9	25

Najbolje ocenjene JLS

poz	opština/grad	pozicija LTI 2022	2019	2020	2021	2022	2023
1	Novi Pazar	1	66	82	78	83	94
2	Sombor	2	52	80	88	78	84
3	Veliko Gradište	4	64	47	71	76	82
4	Kanjiža	9	47	77	83	65	81
5	Sokobanja	3	46	68	75	76	79
6	Bor	9	42	46	62	65	78
7	Leskovac	8	60	75	75	66	77
8	Tutin	22	36	45	42	56	76
9	Užice	5	64	70	62	71	75
10	Pirot	16	46	45	41	59	72

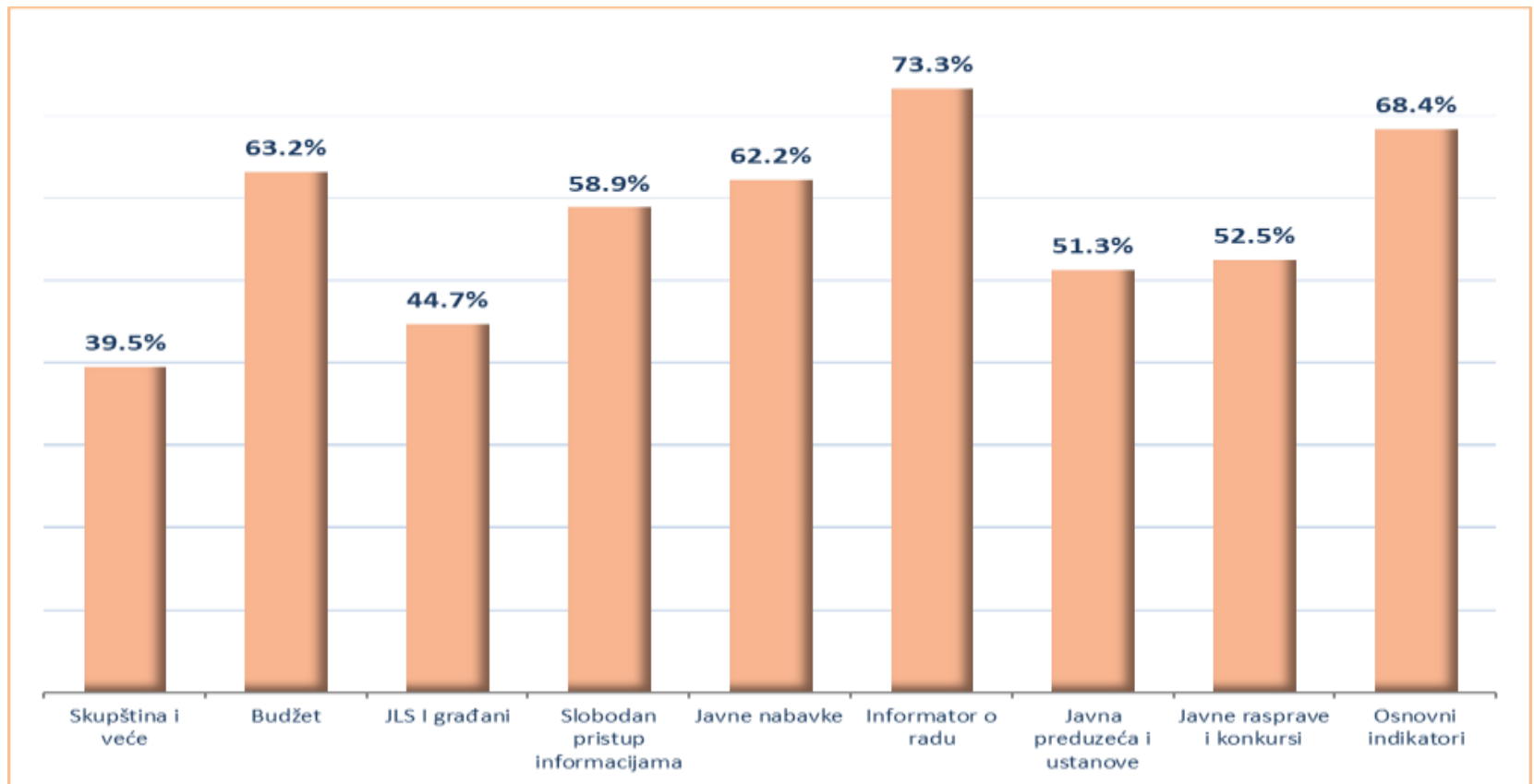
Među gradskim opštinama, odličan rezultat imaju Surčin (72) i Sevojno (60).

Najlošije ocenjene JLS

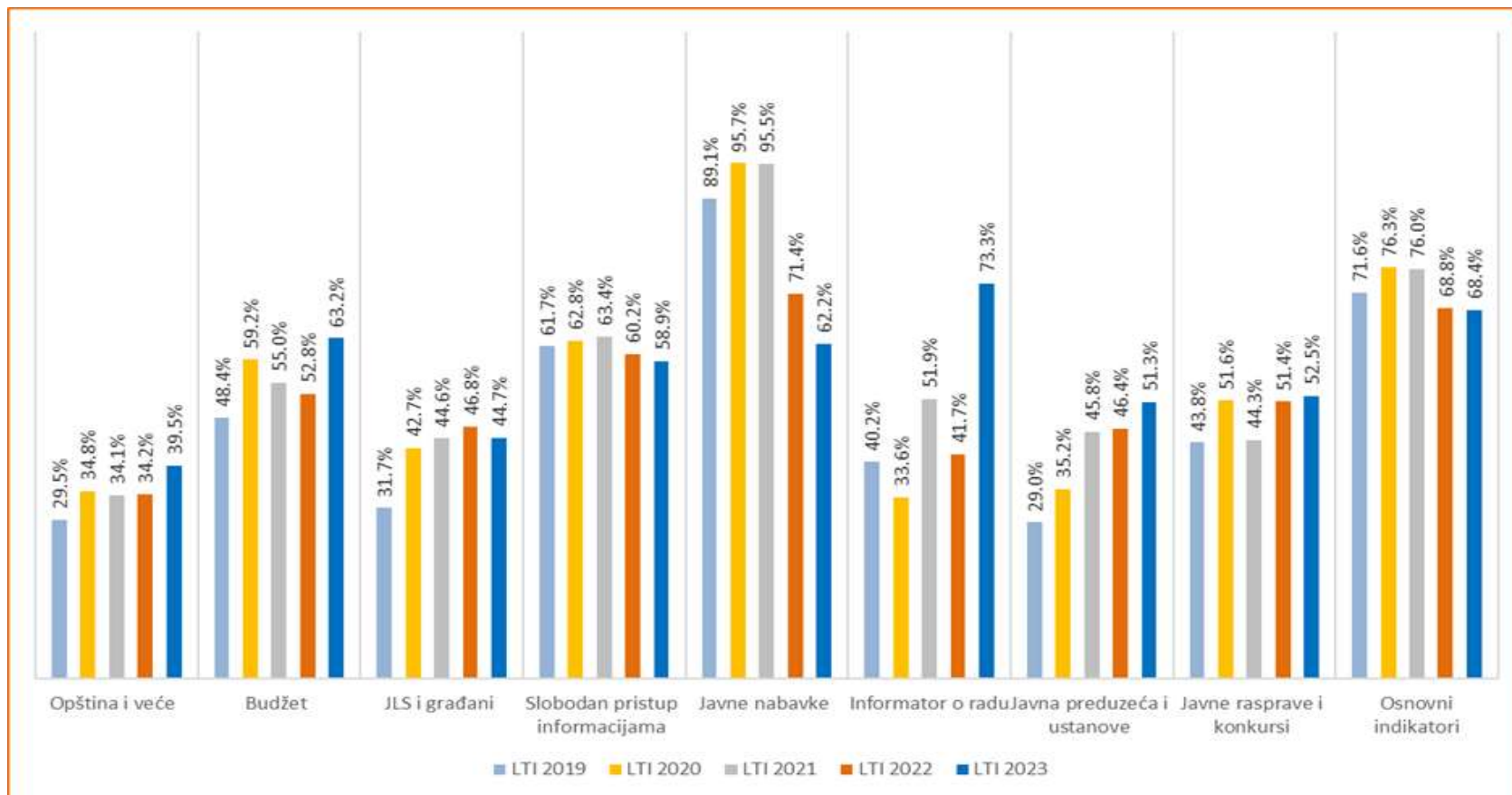
	opština/grad	pozicija LTI 2022	2019	2020	2021	2022	2023
140	Bela Crkva	119	21	18	33	38	34
140	Koceljeva	144	23	22	35	22	34
142	Bogatić	137	19	31	28	33	33
143	Bujanovac	139	32	34	21	28	32
144	Kovačica	142	28	36	38	25	32
145	Preševo	145	13	23	21	9	25

Pojedinačni nalazi

- *Procenat uspeha 145 JLS po oblastima*

Ukupan rezultat JLS u osam kategorija i poređenje 2023, 2022, 2021, 2020. i 2019.g.

Pojedinačni nalazi - budžet

- Nastavljen rast, budžet dostigao osmogodišnji vrhunac od 63,2%.
- Neki primeri dobre prakse opstaju više godina, **neki su usvojeni i primenjeni od strane drugih JLS**;
- S druge strane, **većina loših praksi i dalje je prisutna**. Tu spadaju:
 - Nedovoljan broj objavljenih budžetskih dokumenata. Sam budžet nije objavljen na sajtovima 3 JLS (18 u 2022, 17 u 2021 i 2020, i 34 u 2019).
 - Šestomesečni i devetomesečni izveštaji o izvršenju budžeta su objavljeni na sajtovima 52 JLS, a mesečni na 22.
 - Građanski budžet objavljen na 85 posmatrana sajta (šest u 2015, 60 u 2019, 90 u 2020, 94 u 2021 i 95 u 2022).

Pojedinačni nalazi – donošenje odluka, korišćenje imovine, konkursi

- Nedostatak informacija o postupku **donošenja odluka** (skupština, veće); Dnevni red naredne sednice skupštine vidljiv je u nešto više od polovine JLS, a opet više od polovine njih takođe objavljuje predloge dokumenata o kojima će se na sednici raspravljati.
- Veliki problem nedostatak informacija o korišćenju opštinske imovine (podaci o zakupu)
- I dalje nedovoljno informacija o podeli novca na konkursima (mediji, udruženja) i posebno o sprovođenju projekata za koje je dat novac, ali poboljšanje u odnosu na prošlu godinu: pozivi objavljeni u više od 82%, odnosno 87% JLS, rezultati konkursa u 75%, a izveštaji o realizaciji projekta u 4% slučajeva.

Pojedinačni nalazi – javne nabavke, javna preduzeća i ustanove

- Za razliku od prethodnih godina, **javne nabavke više nisu najboja kategorija**, kao posledica izmene Zakona.
- Spor, ali konstantan rast u oblasti JP i JU. Ocena, međutim i dalje niska. Deceniju nakon što je objavljivanje informacija na sajtovima JP postalo obavezno, 23 JP iz uzorka još nema svoje sajtove. Broj JLS koje su objavile kompletnu dokumentaciju iz procesa izbora direktora javnih preduzeća pao je u odnosu na prošlu godinu (sa 7,6% na 5,5%), a 16,6% je objavilo barem neke dokumente koji obezbeđuju relativno visok nivo transparentnosti (17,2% u 2022.).

Pojedinačni nalazi – slobodan pristup informacijama i praćenje predmeta

- Najmanje 94% JLS je ignorisalo (bar jednom) zahteve za slobodan pristup informacijama, a 6% nije poštovalo sve odluke Poverenika.
- Objavljivanje i ažuriranje „Informatora o radu“ zabeležilo je rast – više od 73% (58% u 2022) je objavilo i redovno ažuriralo.
- Na zahtev „skrivenog tražioca“ nije odgovorilo 47 od 170 JLS
- Samo 10 JLS omogućava uvid u status predmeta preko internet sajta.

Održivost napretka

- Ukupno je 45 JLS ostvarilo lošiji rezultat, sedam je imalo isti, a **93 bolji**.
- Prostor za poboljšanja je ogroman, a održivost postignutog nivoa transparentnosti jedan je od glavnih izazova.
- Jednom dostignuti nivo transparentnosti nikako nije garancija održive dobre prakse. Pisane procedure i nezavisni monitoring mogli bi da pomognu da se održe dobri rezultati. Trenutno se, uglavnom, rezultat postiže zahvaljujući individualnim naporima naročito zainteresovanih opštinskih službenika ili donosilaca odluka (famozna politička volja kombinovana sa administrativnom voljom).

Poređenje sa LTI 2022, 2021, 2020 i 2019 - rast

22 JLS (od 170) poboljšalo je svoje rezultate za 10 poena ili više u poređenju sa LTI 2022

JLS	rang 2023	LTI 2019	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	rast 2023/2022	rast 2023/2022 (%)
Kladovo	14	28	35	47	40	68	28	70.00%
Kosjerić	19	30	43	52	40	63	23	57.50%
Rekovac	30	39	37	41	41	60	19	46.30%
Temerin	15	52	59	61	48	67	19	39.60%
Zaječar	22	43	42	33	44	62	18	40.90%
Preševo	145	13	23	21	9	25	16	177.80%
Ada	93	26	37	34	30	47	17	56.70%
Beočin	61	35	42	49	38	54	16	42.10%
Žitište	43	37	44	40	43	57	14	32.60%
Bojnik	39	41	50	45	44	58	14	31.80%

Poređenje sa LTI 2022, 2021, 2020 i 2019 - pad

5 JLS zabeležilo je pad od 10 poena ili više.

JLS	rang 2023	LTI 2019	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	rast 2023/2022	rast 2023/2022 (%)
Žabalj	87	36	55	60	62	48	-14	-22.60%
Beograd	99	30	33	46	57	46	-11	-19.30%
Mladenovac *		25	33	41	45	34	-11	-24.40%
Krupanj	38	48	58	55	54	44	-10	-18.50%
Novi Beograd *		27	28	25	29	19	-10	-34.50%

Najbolji učinak JLS po indikatorima

Neki od indikatora u kojima je više od 90% JLS ostvarilo pozitivan rezultat:

- Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu?
- Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?
- Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?
- Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?
- Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?
- Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža ?
- Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?
- JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?

Najnetransparentnije oblasti

Indikatori za koje je manje od 5% JLS ostvarilo pozitivan rezultat:

- Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?
- Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?
- Da li na sajtu JLS postoji evidencija kontakata sa lobistima?
- Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?
- Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?
- Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?

Sistemski problemi i mogućnosti za napredak

- Veliki broj sajtova lokalnih samouprava ima formalni okvir za podizanje transparentnosti na viši nivo (odgovarajući segmenti), ali ne objavljuju ili ne ažuriraju sadržaj tih segmenata. Baneri sa naslovnih stranica često korisnike usmeravaju ka zastarelim ili nevažećim informacijama.
- Pomoglo bi promovisanje dobrih praksi ili dobrih modela u nekim oblastima (npr. posebna stranica za „javna preduzeća“, „javne nabavke“ ili „budžet“) u celoj zemlji ili u opštinama uključenim u određene projekte.
- Jedan od vidova dobre prakse su posebni portali ili stranice na sajtovima JLS koji su posvećeni javnim nabavkama, budžetu, urbanizmu i administrativnim uslugama.

Najvažnije preporuke za veću transparentnost

- Nakon pet uzastopnih LTI ciklusa, održivost dostignutog nivoa transparentnosti se nameće kao jedno od glavnih pitanja. Osim nekoliko opština kod kojih se jasno prepoznaje snažna rešenost da podignu i održe transparentnost, i određenog broja onih koji stagniraju na nižim nivoima tabele, većina ostalih JLS je imala uspone i padove. Stoga se preporučuje održavanje nivoa transparentnosti kroz razvijanje procedura koje bi bile propisane aktima. Ti akti svakako treba da sadrže jasnu podelu zaduženja i propisanu odgovornost za ispunjavanje zadataka, a modeli koji bi mogli da posluže za uzor već postoje.
- Sve JLS treba da donesu i sprovedu lokalne antikorupcijske planove i obezbede njihovo nezavisno praćenje.
- JLS treba da koriste on-lajn mehanizme za komunikaciju sa građanima (javne rasprave i konsultacije, sastanci sa gradonačelnicima, odbornicima i drugim funkcionerima itd.)
- Najvažnije informacije na sajtu (budžet, skupština, veće, javna preduzeća, javne nabavke, javni pozivi itd.) potrebno je sistematizovati.
- U svim gradovima i opštinama treba uvesti elektronske registre upravnih postupaka.
- JLS treba da objave podatke o svojoj imovini i njenom korišćenju.